

MEDENİYETİMİZİ BUGÜNLERE
ULAŞTIRAN SİSTEM

Medeniyetimizi Bugünlere Ulaştıran Sistem

AHİLİK

UĞUR KINIK

AHİLİK

hayykitap

UĞUR KINIK

..... / /

Hayykitap - 728
Bize Söylenmeyenler - 57

Medeniyetimizi Bugünlere Ulaştıran Sistem
AHİLİK
Uğur Kınık

Kapak Tasarımı: Ravza Kızıltuğ
Sayfa Tasarımı: Turgut Kasay

ISBN: 978-625-7909-30-3
1. Baskı: İstanbul, Mart 2020

Baskı: Yıkılmazlar Basım Yay.
Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B
Güneşli - İstanbul
Sertika No: 45464
Tel: 0212 630 64 73

Hayykitap
Zeytinoğlu Cad. Şehit Erdoğan İban Sk.
No: 36 Akatlar, Beşiktaş 34335 İstanbul
Tel: 0212 352 00 50 Faks: 0212 352 00 51
info@hayykitap.com
www.hayykitap.com
facebook.com/hayykitap
twitter.com/hayykitap
instagram.com/hayykitap
Sertifika No: 12408

© Bu kitabın tüm hakları
Hayygrup Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.
Yayınevimizden yazılı izin alınmadan kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Medeniyetimizi Bugünlere Ulaştıran Sistem

AHİLİK

UĞUR KINIK

Uğur Kınık

Tarih alanında çalışmalar yapan yazar, TİKA vasıtasıyla Bosna ve Makedonya'da kültürel faaliyetlerde bulunmuştır. 2012 senesinde İlk Tohum İlim ve Kültür Araştırmaları Derneği'nin Başkan yardımcılığını ve *İlk Tohum* Aylık Fikir Tarih Edebiyat Dergisinin Genel Yayın Yönetmenliğini yapmıştır. Azerbaycan Pedagoji Üniversitesi gibi kurum kuruluşlarda konferanslar düzenleyen yazarımız ayrıca Beykent Üniversitesi Bea Tv'de Genç Girişimciler programına konuk yorumcu olarak katılmıştır.

Osmanlıca eser evirilerinin yanında çeşitli gazete ve dergilerde de yazılar yazmıştır. İstanbul Sur İçi, Bursa, Edirne, Söğüt, Bilecik, İznik ve Manisa'da kültür gezileri düzenleyen yazarımız 1985 Malatya doğumludur.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
GİRİŞ	13
1. AHİ (AKI) KELİMESİNİN ANLAMI	15
Fütüvvet Kavramı.....	16
2. AHLAKİ AÇIDAN AHİLİK TEŞKİLATI	19
Çalışma Ahlakı	21
Meslek Ahlakı	21
İşletmecilik Ahlakı.....	21
3. TASAVVUFTA NEFSİN MERTEBELERİ.....	23
Tefekkür Edilmesi Açısından Bazı Kavramlar.....	24
a. Kültür	24
b. Değer	24
c. Norm	25
d. Gelenek	25
e. Görenek.....	25
f. Dürüstlük.....	26
g. Tarafsızlık.....	26
ı. Adalet.....	27
4. USTA YETİŐTİREN BİR OKUL: AHİLİK	28
Her Türk Asker Doğar, Ahiler de Aynı Zamanda Askerdir	29
Ahilik Gerçek Bağımsızlığın İktisadi Bağımsızlıkla Elde Edilebileceğine İnanır	30
Dünyanın İlk Elbirliği Sistemi: Ahilerde Orta Sandığı	31
Ahilikte Őed Kuşanmak, İcazet Almak	33

Bazı Ahi Unvanları ve Görev Tanımları	33
Esnaf Şeyhi	33
Esnaf Kethüdası.....	34
Yiğitbaşı.....	34
İşçibaşı	34
Duacı.....	35
Usta.....	35
Kalfa.....	35
Çırak.....	35
Sancaktar ve Alemdar	36
Ehl-i Hibre	36
Büyük Meclis	37
Meslek Pirleri.....	38
Ahiliğin 7 Taifesi	38
Ahi Teşkilatına Üyelik.....	39
Ahilik Teşkilatında Denetim ve Ceza	40
5. AHİLİĞİN İLKELERİ VE TEMEL DEĞERLERİ.....	42
Ahilik Teşkilatına Kabul Edilmeyen Kişiler	44
6. AHİLİK YEMİNİ	46
7. OSMANLI DEVLETİ’NİN AHİLİKLE BAĞLANTISI.....	48
Ertuğrul Gazi ve Ahi Evran İlişkisi	48
Osman Gazi ve Ahilik İlişkileri	49
8. AHİ ZAVİYELERİ.....	54
9. AHİLİKTE KIYAFET VE TÖRENLER	58
Ahilik Kıyafetleri.....	58
Ahilikte Törenler	59
10. AHİLİKTE ADAPLAR.....	63
Ahilikte Yemek Yeme Adabı	63
Ahilikte Su İçme Adabı.....	63
Ahilikte Söz Söyleme Adabı	64

Ahilikte Yürüme Adabı	64
Ahilikte Hasta Ziyaret Adabı.....	64
Ahilikte Sınav-İmtihan	65
11. AHİLİKTE MESLEKİ DERECELER.....	66
1. Yamak.....	66
2. Çırak	66
3. Kalfalık	69
4. Ustalık.....	70
12. TÜRK KÜLTÜR TARİHİNDE İLK ESNAF TEŞKİLATININ	
KURUCUSU PİR-İ PİRAN AHİ EVRAN	73
Ahi Evran Camii ve Türbesi.....	76
Ahi Evran’ın Eserleri.....	76

ÖNSÖZ

İhtiyaçlarını tek başına gideremeyen insan, bir araya gelmek ve yardımlaşmak üzere yaratılmıştır. İnsanın sadece kendi ihtiyaçlarını gidermekle iktifa etmesi, din için gerekli mali ibadetleri yerine getirmeye yetmez. Dinin emirlerinden hac, zekât, sadaka, infak gibi ibadetleri yerine getirebilmek için ihtiyaçtan fazla üretim yapabilmek gerekir. Unutmamalıdır ki, dinin nizamı, dünyanın nizamına bağlıdır.

Medeniyet dediğimiz şey mahalle, köy ve kasabalarda zuhur edemez. Medeniyet, yani temeddün ancak şehirlerde inkişaf eder. Şehir idarecilerin, ulemanın, üretici ve tüketicinin, halkın bir arada yaşadığı, sanayi ve tarım ürünlerinin halka sergilendiği ve denetlendiği, her türlü ihtiyacın rahatlıkla giderildiği yerdir. Bu sebeple medeniyet iddiasında bulunan her birey, çalışmalarını şehirlerde yapmalı iddiasını ispat için bulunduğu şehri kültür havzasına dönüştürmelidir.

Geçmişten günümüze medeniyet iddiasında bulunuyorsak, okumamız, bilmemiz, tanımamız gereken üç önemli şahsiyet varsa, bunlar Biruni, Ahi Evran ve İbn-i Haldun'dur. Bu üç şahsiyetin yapmış olduğu tespitler, eserler ve uygulamalı eylemler muhakkak devlet büyüklerimizce okunmalı, mülkiye bölümlerinde ders olarak okutulmalı, belediye birimlerince mütalaa edilmelidir.

Anadolu'da 14 ile 18. yüzyıllar arasında sanayi devrimi yaşanmış her alanda zirve noktaya ulaşılmıştır. Ancak 11-14.

yüzyıllar arasına Batı'nın kendi karanlıklarına nispeten "karanlık çağ" demesi, Batı gözüyle bakan insanların sonrasındaki yüzyılları da görmezden gelmesine sebep oluyor. Anadolu'nun ilk uzay üssü hangisidir diye sorduğumuzda ya cevap alamıyoruz ya aldığımız cevaplar gerçeği yansıtmıyor. Ya geçmişe körü körüne taassupla bağlıyız ya geçmişimizden nefret ediyoruz. Kavram kargaşası almış başını gidiyor. Uzay üssünün "rasathane", avm veya outletlerin "kervansaray" olduğunu hatırlamıyoruz.

Oğuz Türklerinden olan Selçuklular devlet kurunca ve bu devlet hem Müslüman hem Oğuz devleti olunca tarih sahnesinde önemli gelişmeler hadiseler meydana gelmiştir, gelecektir. Geçimini zar zor sağlayan yarı göçebe, hayvanlı göçebe topluluklar iktisadi ve sosyal dönüşümün gerçekleşmesinde rol oynayan en önemli kurumlardan vakıf işletmelerini kurmuşlar ve Türk tarım ve ticaret devrimini başlatmışlardır. Vakıf işletmeleri üretilen malın tüketiciye ulaşmasında tedarikçi kurum olarak vazife alıyordu. Tarım ve ticaret devrimini başlatan Selçuklular, Moğol işgali yüzünden Anadolu sanayi devrimini tamamlayamamışlardır. Selçuklular, İslam medeniyeti kurumu olarak gelişen vakıfları, vakıf işletmelerine dönüştürerek önemli bir iktisadi, sosyal ve kültürel kalınma başarısına imza attılar.

Selçuklular, sosyal ve iktisadi çatının gelişiminde başrolde olan ticari vakıflara imarethane ismini vermişlerdir. Oğuzların kınık boyundan gelen Selçukluların kurduğu, yine Oğuzların kayı boyundan gelen Osmanlıların geliştirdiği "vakıf imaret sistemi" köhnemiş, pörsümüş, batmaya yüz tutmuş, karanlık çağ diye isimlendirilen dünyada, İLK KEZ iktisadi ihtiyaçların yanında dini, sosyal ve kültürel ihtiyaç-

ları da karşılayan, böylece insanın maddi ve manevi ihtiyaçlarını meczeden yeni bir sistem geliştirmiştir.

Mukayeseli medeniyet araştırmalarına eserlerinde ilk yer veren bilim adamı, 1048 yılında vefat eden Gazneli Mahmud'un daveti üzerine Hindistan'da Gazne medresesinde otuz farklı bilim dalında eserler veren Biruni'dir. Türkçe ve Arapçanın yanında Doğu dillerinde Hintçe ve Çince, Batı dillerinden Farsça, Eski Yunanca, İbranice, Süryanice olmak üzere on dil bilen Biruni, yüz civarında eser vermiş Türk-İslam medeniyetinin gelişmesine ışık tutmuştur. Biruni, *Tahdid ve Cemahir* adlı eserinde insan tabiatının anarşiye temayülü olsa da hem doğaya hâkim olmak hem de kendi hayatlarını korumak ve ihtiyaçlarını karşılamak için içtimai ve iktisadi kanunlar vazederek hemcinsleriyle birlikte yaşamaya mecbur olduğunu belirtmiş ve bunu şu şekilde tanımlamıştır: "Birlikte medeni yaşama mecburiyeti."

Ahi teşkilatını kuran Ahi Evran, Biruni'nin insanın sadete erebilmesinin iyi ahlakla olabileceğini, iyi ahlakın başında da yiğitlik geldiğini, anarşiye, fesada ve kötülüğe meyilli olan insanın fedakârlık, iç-dış temizlik, mürüvvet, zorluklarla şuurulu mücadele ve kendini disipline etme, kısaca iyi ahlakla olacağını belirtmesi üzerine iktisadi örgütlenmeye uyarlamıştır. Nitekim Pir-i Piran Ahi Evran, ihtiyacını üreterek karşılamayı başaran topluma medeni toplum, yani iktisaden kalkınmış toplum demektedir. İktisadi kalkınmasını gerçekleştirememiş bir toplum medeni toplum olamaz. Kişi tek başına ihtiyaçlarını karşılayacak üretimi yapamaz. Bu ancak toplumsal iktisadi faaliyetle olur. Medeniyet sadece üretimi yapmak değil, yapılan üretimle toplumun ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Dünya nasıl boşlukta havada kalıyor diye sorsalar hareket ederek derim. Hareket, çalışmak, uğraşmak, boş durmamak, ancak bu şekilde iyi veya kötü bir temeddün (medeniyet) oluşturabilirsiniz. Madem dünya sürekli hareket halinde, o halde dünya üzerinde yer kaplayan bizler de bir işle iştigal etmeli zanaat erbabı olmalıyız. Bu nedenle iktisadi örgütlenmeye gidilmiş, Ahilik teşkilatı kurulmuştur.

Geçmişimize övgü ve sövgüde bulunurken neyi niçin yaptığımızı bilmemiz gerekir. Eskiden her Türk asker doğardı şimdi ise her Türk pazarlamacı doğuyor. Üniversitelerimizin sayısı arttı, mezun olan kardeşlerimize baktığımızda ihtisas alanıyla değil de para kazanacak kazandıracak işlerle meşgul olduklarını görüyoruz. Binbir zahmetle okuyup doktor olan kimseler bir araya gelip hastane, estetik ve saç ekim merkezi kurup sağlık turizmi pazarlaması yapıyorsa, sarraflar işi bırakıp müteahhitliğe girişip daire pazarlıyorsa, emekli imamlar umre pazarlıyor, emekli öğretmenler emlakçılıkla arsa pazarlıyorsa ve biz bu gerçeklerle yüzleşip bu ortamda yaşıyorsak, kayıtsız kalmamak adına mukallitlik yapıp geçmişte bizleri zirveye çıkaran ticaret ahlakını, satışı, pazarlamayı işin erbabı olan Ahilerden öğrenmemiz gerektiğini vurgulamak istedim. Elinden, dilinden kimsenin zarar görmediği kimselere selam olsun.

Uğur Kınık

GİRİŞ

Türk milletinin, fetih ve göç hareketleriyle Anadolu'ya yerleşmesinden sonra bu topraklarda birtakım müesseseler kurulmuş, Türk-İslam mührü coğrafyanın her köşesine böylece vurulmuştur. Askeri teşkilatlanmanın yanında mesleki teşkilatlanmayı sağlama gayesini "ahilik" üstlenmiştir. Tabandaki halk ve meslek gruplarını bir çatı altında toplayan ahilik teşkilatı içtimai, ticari, irfani, siyasi ve askeri yönleri bulunan bir müessesedir. Ahilik Anadolu Selçuklu Devleti'nin son dönemlerinde kurulmuş, Anadolu ve Balkanlar'ın İslamlaşmasına ve Türkleşmesine katkı sağlamıştır. Ahilik teşkilatı üretimde kaliteyi esas almış, esnafın toplumda dürüst bir şekilde hareket etmesini ve ticaret hayatında disiplinli bir şekilde çalışmasını sağlamıştır.

Üniversitelerimizden mezun olanlar artık ihtisas yapmak istemiyor, para kazandıracak işlere yöneliyorlarsa... Binbir zahmetle okuyup doktor oluyor, sağlık turizmi pazarlaması yapıyorlarsa, sarraflar işi bırakıp müteahhitliğe giriyorsa, emekli imamlar umre pazarlıyor, emekli öğretmenler emlakçılık yapıyorsa bazı şeyleri tekrar gözden geçirmemiz gerekiyor.

Çok uzağa gitmeye gerek yok. Anadolu'da 11. yüzyıldan yakın tarihimize gelene kadar ahilik iktisadi hayatın bel kemiği idi. Ahiler kendilerine yeterli, emeğiyle geçinen, kazancını herkesle paylaşan, bireysel tutkularından arınmış meslek ve iş sahibi, kul gibi değil kişi gibi tavır koyabilen, siyasal otoritelerden uzak kalarak "beğler kapısına varmamayı" kendisine ilke edinen, ülkenin ekonomik gelişimine katkı sunan, toplumun katmanları arasında dengenin korunmasını sağlayan, "eli bayraklı, beli kuşaklı" kişiler olarak gerektiğinde ülkesini dış etkenlere ve düzene zarar verenlere karşı canı pahasına savunan, cömert, yardımsever, paylaşımcı, dayanışmayı ilke edinmiş kişilerdir.

Bu kitapta, içinden geçtiğimiz şu günlerde daha da ihtiyacımız olan ahiliğin kaynakları, ilkeleri ve hayata geçirilme biçimleri ele alınmaktadır.

hayykitap

15 TL

KDV'DEN MUAFTIR

ISBN: 978-625-7909-30-3

9 786257 909303